

Instytut Śląski

Seria V

Komunikat Nr 10

Seria V

Śląski kalendarz historyczny

Zadaniem „Śląskiego Kalendarza Historycznego”, ukazującego się co miesiąc w formie komunikatów Instytutu, jest podanie ważniejszych wydarzeń z dziejów Śląska.

Fakt, że będzie to bodaj pierwsza tego rodzaju polska próba ujęcia przeszłości Śląska oraz trudności zebrania potrzebnego materiału historycznego mogą spowodować, że w kalendarzu tym będą niedociągnięcia względnie braki, zwłaszcza w dziedzinach, które nie są jeszcze należycie w literaturze naukowej opracowane. Stąd prośba do wszystkich, którzy braki zauważą, o komunikowanie ich Instytutowi Śląskiemu (Katowice, ul. Warszawska 37).

Maj.

1. 1841.

Urodził się **Filip Robota**, nauczyciel, pisarz i działacz polityczny na Górnym Śląsku, kandydat na pośta polskiego w powiecie raciborskim w roku 1893. Umarł w r. 1902.

1. 1919.

Wielkie manifestacje narodowe na Górnym Śląsku, w czasie których ludność śląska domaga się połączenia z Polską.

1. 1945.

Umiera dr **Roman Dyboski**, ur. 10. II. 1892 r. w Cieszynie, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, wybitny uczony.

2. 1921.

Wybuch ogólnego strajku protestacyjnego na Śląsku Górnym przeciw angielsko-włoskim propozycjom podziału Górnego Śląska, krzywdzącym Polaków.

3. 1689.

Umiera **Jan Acoluthus** z Namysłowskiego, pastor i kaznodzieja polski z Wrocławia.

3. 1877.

Umiera **Aleksander Fiedler**, ur. 18. III. 1810, pastor polski w Międzybórz, obrońca polskiego narzecza na Śląsku.

3. 1881.

Urodził się w Jastrzęgowicach na Śląsku Opolskim **Nikodem Jaroń**, poeta Śląska Opolskiego, uczestnik powstań. Umarł 1. VII. 1922 r.

3. 1897.

Umiera ks. **Karol Myśliwiec**, ur. 31. XII. 1866 r., pisarz, historyk i etnograf polski na Górnym Śląsku.

3. 1921.

Wybucha trzecie powstanie ludu polskiego na Górnym Śląsku. Powstanie to uchodzi słusznie za pierwszy w dziejach Polski prawdziwie rewolucyjny ruch, przeprowadzony siłami robotnika i chłopu polskiego.

3. 1921.

Ginie zamordowany przez niemieckie bojówki **Walter Larysz**, ur. 31. III. 1898 r., uczestnik I. powstania, działacz plebiscytowy.

4. 1874.

Umiera ks. **Józef Szafranek**, ur. 19. II. 1807 r., poseł górnośląski do Zgromadzenia Narodowego w Berlinie w r. 1848, dzielny obrońca praw polskiego ludu na Górnym Śląsku.

4. 1897.

Partia centrowa zawiera w Berlinie **ugodę z redaktorami polskimi ze Śląska** w sprawie nowego statutu wyborczego, uwzględniającego stosunki narodowościowe na Śląsku.

5. 1508.

Król polski **Zygmunt Stary** oddaje swemu bratu, królowi czeskiemu Władysławowi, **księstwo głogowskie**.

6. 1757.

Urodził się w Strumieniu ks. **Jan Brzuska**, autor polskich książek modlitewnych, obrońca języka polskiego w kościele, — skutecznie wypierał wpływy obcej czeszczyzny.

6. 1848.

Zaczyna wychodzić w Cieszynie polskie pismo „**Tygodnik Cieszyński**“, które zmieniawszy później tytuł na „**Gwiazdkę Cieszyńską**“ zaszczytnie zapisało się w dziejach walki w obronie polskości ziemi cieszyńskiej.

7. 1919.

Pierwszy projekt traktatu wersalskiego, przyznający Polsce większą część Górnego Śląska.

8. 1848.

Ks. Szafranek wybrany **posłem polskim Górnego Śląska do Zgromadzenia Narodowego w Berlinie**.

8. 1945.

Kapitulacja Niemiec hitlerowskich.

9. 1329.

Książęta **Bolesław brzesko-lignicki, Konrad oleśnicki i Henryk zagański** uznają się **lennikami czeskimi**.

9. 1655.

Po śmierci biskupa wrocławskiego Karola Ferdynanda Wazy **Opole i Racibórz** przechodzą jako księstwo zastawne **w ręce króla polskiego Jana Kazimierza**.

10. 1790.

Urodził się w Wielkim Dobrzyniu (pow. opolski) ks. **Jan Alojzy Ficek**, propagator wstrzemięźliwości na Górnym Śląsku. Umarł 18. II. 1862 r.

13. 1779.

Dyplomaci państw: Austrii, Prus, Saksonii, Rosji i Palatynatu zawierają w Cieszynie pokój, zwany w historii „**Pokojem Cieszyńskim**“. Pokój ten zakończył t. zw. „**Wojnę sukcesyjną bawarską**“.

14. 1824.

Urodził się pod Wrocławiem **Karol Fryderyk Wilhelm Altmann**. W Piaśku, kolonii fryderykowskiej w powiecie lublinieckim nauczył się od miejscowej ludności polskiej mowy, miewał jako pastor w Odolanowie kazania polskie i był autorem nabożnych pieśni w języku polskim. Umarł 11. VII. 1889 r.

14. 1927.

Umiera dr **Jan Michejda**, ur. 18. VII. 1853 r., poseł ludności polskiej Śląska Cieszyńskiego do Rady Państwa i sejmiku śląskiego, prezydent pierwszego

Rządu Krajowego Śląska Cieszyńskiego, członek Rady Narodowej Śląska Cieszyńskiego po powstaniu Polski.

15. 1807.

Ułani polscy w służbie Napoleona **rozbijają pod Świdnicą oddział pruski.**

15. 1908.

Ustawa niemiecka krępująca możność używania na zebraniach języka polskiego (t. zw. „**ustawa kagańcowa**“).

15. 1922.

Zawarcie t. zw. „**Konwencji Genewskiej**“ między Polską a Niemcami, zawierającej wytyczne gospodarczej współpracy i ochrony mniejszości narodowych na obszarach Górnego Śląska, rozdzielonego między Niemcy i Polskę.

16. 1211.

Umiera **Mieszko I., książę raciborski i opolski.** Mieszko był od r. 1163 pierwszym dzielnicowym księciem raciborskim. Przyłączył w r. 1178 do swej dzielnicy jeszcze ziemię bytomską i oświęcimską, a w roku 1202 także księstwo opolskie.

Jego żona Ludmiła uchodziła za założycielkę klasztoru w Rybniku.

16. 1749.

Umarł **Efraim Breskott**, pastor śląski, który w roku 1708 ogłosił w Brzegu „Nowy Testament” w języku polskim.

18. 1474.

Umiera **Piotr Gaszowiec**, ur. koło roku 1430, Ślązak z pod Strzelec, astronom, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, przyboczny lekarz króla Kazimierza Jagiellończyka.

18. 1829.

Urodził się **Jan Dirbach**, nauczyciel w powiecie oleskim (od r. 1848), który po wyparciu przez rząd pruski języka polskiego ze szkół elementarnych na Górnym Śląsku po r. 1872 płacił kilkakrotnie karę za dalsze nauczanie języka polskiego.

20. 1771.

Urodził się **Jerzy Fryderyk Bauch**, pastor śląski, słynny ze swych kazań polskich. Umarł 5. VII. 1826.

21. 1921.

Początek **zagorzałych walk o górę św. Anny**, w których powstańcy górnośląscy okryli się sławą.

22. 1764.

Fryderyk II. król pruski nakazuje **księżom** w ziemiach polskich **używać tylko języka niemieckiego**, tak w słowie jak i w księgach kościelnych (metrykach). Polskie zapiski w tych księgach ustępują odtąd miejsca niemieckim.

23. 1372.

Król polski Ludwik węgierski rezygnuje ze Śląska. Stało się to na mocy wzajemnego układu między cesarzem i królem czeskim Karolem IV. a królem Ludwikiem, w którym cesarz rezygnuje ze swych pretensji do tronu polskiego, Ludwik zaś do tronu węgierskiego i Śląska.

23. 1895.

Założenie przez Adama Napieralskiego **Banku Ludowego w Bytomiu**, pierwszej polskiej spółki pożyczkowej na Śląsku.

25. 1223.

Pierwsza **źródłowa wzmianka o Rybniku** i tamt. kościele Zbawiciela i drugim kościele św. Marii Panny.

25. 1223.

Wawrzyniec, biskup wrocławski, wystawia dwa przywileje, **zakładając miasta Nysę i Ujazd na Górnym Śląsku**.

25. 1925.

Napieralski sprzedaje „Katolika“ hr. Stanisławowi Sierakowskiemu, przewodniczącemu Związku Polaków w Niemczech.

26. 1469.

Maciej Korwin, król węgierski, **odbiera hołdy od Śląska i Łużyc**. Rządy Macieja na Śląsku odznaczały się dużą sprężystością i bezwzględnością przy zaprowadzeniu miru i porządku. Cały szereg księstw staje się jego bezpośrednią własnością. Śląsk przechodzi na kilkadziesiąt lat pod rządy węgierskie (do r. 1490).

27. 1353.

Kazimierz Wielki **zrzeka się** praw do ostatniego niezależnego śląskiego **księstwa świdnickiego**; to samo czyni jako wyznaczony następca Kazimierza na tronie polskim król Ludwik węgierski.

27. 1733.

Urodził się **Jan Chrystian Bockshammer**, pisarz i wydawca polski na Śląsku. Umarł w r. 1804.

29. 1502.

Królewicz polski **Zygmunt Jagiellończyk** bierze udział jako książę głogowski w obradach książąt śląskich **we Wrocławiu**.

29. 1637.

Umiera **Jerzy Trzanowski**, ur. 9. IV. 1591 (?) w Cieszyńcu, nazwany „Lutrem słowiańskim“. Był autorem m. i. „Cithara Sanctorum“, słynnego zbioru nabożnych pieśni słowiańskich gmin ewangelickich.

30. 1645.

Cesarz Ferdynand II oddaje **królowi polskiemu Władysławowi IV**, w zastaw **księstwo opolskie i raciborskie**. Z okresu zastawnego zachowało się mnóstwo dokumentów w języku polskim, których wystawcą był król polski.

30. 1875.

Śmierć biskupa **Adriana Włodarskiego**, ur. 2. III. 1807, sufragana wrocławskiego, pochodzącego z polskiego ludu górnośląskiego. Słynny kaznodzieja i pisarz.

31. 1666.

Komisarze cesarscy przejmują z rąk polskich Wazów księstwo opolsko-raciborskie. Przez kilkadziesiąt poprzednich lat oba te księstwa były w rękach panującej w Polsce rodziny Wazów.

31. 1945.

Umarł **Franciszek Ruda**, urodzony w Pyskowicach w r. 1876, były długoletni redaktor „Katolika“ w Bytomiu, nestor dziennikarzy Polaków na Opolszczyźnie.

Katowice, w maju 1946.

U w a g a : Zezwala się na przedruk lub dowolne wykorzystanie komunikatów dla celów prasowych z podaniem źródła.